

PRACE NAUKOWE

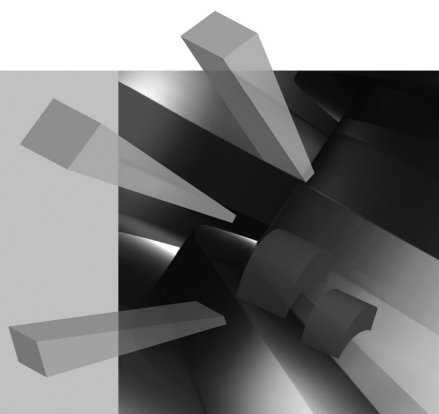
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

262

Efektywność – konceptualizacja i uwarunkowania

Redaktorzy naukowi

Tadeusz Dudycz

Grażyna Osbert-Pociecha

Bogumiła Brycz

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Wojciech Dyduch, Aldona Frączkiewicz-Wronka,
Dagmara Lewicka, Gabriel Łasiński, Elżbieta Mączyńska,
Krystyna Poznańska, Maria Sierpińska, Elżbieta Skrzypek,
Henryk Sobolewski, Agnieszka Sopińska, Grzegorz Urbanek

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska, Barbara Majewska

Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-254-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Piotr Bartkowiak, Przemysław Niewiadomski: Efektywne zarządzanie firmą rodzinną – kompetencyjne wyzwania sukcesji.....	11
Tomasz Bieliński: Polityka państw w zakresie preferowanych kierunków studiów a wspieranie innowacyjności gospodarki	25
Agnieszka Bukowska-Piestrzyńska: System obsługi klienta jako czynnik konkurencyjności (na przykładzie gabinetu stomatologicznego).....	35
Piotr Chojnacki: Problemy zrównoważonego rozwoju w Polsce w kontekście efektywnego wykorzystania zasobów	53
Filip Chybalski: Problem racjonalności w decyzjach emerytalnych. Rozważania teoretyczne.....	64
Agnieszka Dejnaka: Innovative methods of brand creation on the market and their effectiveness	76
Wojciech Dyduch: Współczesne dylematy zarządzania pomiarem efektywności organizacyjnej	86
Adam Dzikowski: Metody jakościowe w zarządzaniu wiedzą i ocenie kapitału intelektualnego.....	96
Bartłomiej J. Gabryś: Metodyka pomiaru efektywności przedsiębiorczych organizacji: wprowadzenie do problematyki.....	110
Katarzyna Gajek, Wojciech Idzikowski: Koncepcja kompleksowej oferty szkoleniowej doskonalenia kapitału intelektualnego w organizacji	118
Beata Glinkowska: Kompetencje pracownika a efektywność organizacji	126
Barbara Kamińska: Uwarunkowania zarządzania wiedzą w małych i średnich przedsiębiorstwach.....	134
Alicja Karaś-Doniec: Efekty działalności podmiotów sztuk scenicznych w gospodarce lokalnej. Ujęcie ekonomiczne i organizacyjne	148
Janusz Kornecki: Efektywność usługi proinnowacyjnej realizowanej w ramach projektu systemowego Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości	166
Magdalena Kozera: Kapitał intelektualny w rolnictwie – zrozumieć, zmierzyć, zastosować	177
Grażyna Kozuń-Cieślak: Efektywność wydatków publicznych na ochronę zdrowia w krajach Unii Europejskiej	188
Stanisław Lewiński vel Iwański, Monika Kotowska: Wspólny rynek europejski a możliwości rozwojowe polskich przedsiębiorstw	202
Gabriel Łasiński, Piotr Głowicki: Uwarunkowania metodyczno-organizacyjne pracy grupowej w przedsiębiorstwach.....	211

Magdalena Majowska: W kierunku maksymalizacji efektywności organizacji – perspektywa uniwersalistyczna, sytuacyjna i instytucjonalna.....	221
Anna Matras-Bolibok: Efektywność współpracy przedsiębiorstw w zakresie działalności innowacyjnej.....	232
Aneta Michalak: Efektywność jako kryterium wyboru modeli finansowania inwestycji rozwojowych w górnictwie	241
Adam Nalepka: Efekty gospodarowania gminnym zasobem nieruchomości i możliwości ich powiększenia	261
Grażyna Osbert-Pociecha: Ograniczanie złożoności jako uwarunkowanie osiągnięcia efektywności organizacji	277
Marzena Papiernik-Wojdera: Koncepcja zrównoważonego wzrostu a zarządzanie efektywnością przedsiębiorstwa.....	293
Witold Rekuć, Leopold Szczurowski: Elastyczność procesów biznesowych jako czynnik zdolności adaptacyjnych organizacji.....	305
Elżbieta Skrzypek: Efektywność ekonomiczna jako ważny czynnik sukcesu organizacji.....	313
Halina Sobocka-Szczapa: Efektywność aktywnych programów rynku pracy	326
Henryk Sobolewski: Wybrane aspekty strukturalne alokacji własności prywatyzowanych przedsiębiorstw	341
Janusz Strużyna: Efektywność ewoluującej organizacji.....	356
Elżbieta Izabela Szczepankiewicz: Bilans wartości niematerialnych jako narzędzie pomiaru, raportowania i doskonalenia kapitału intelektualnego w organizacji opartej na wiedzy	366
Leopold Szczurowski, Witold Rekuć: Aspekty efektywności systemu ocen działalności naukowej jednostki podstawowej szkoły wyższej.....	388
Ewa Szkic-Czech: Outsourcing informacji społeczno-gospodarczej uwarunkowaniem skuteczności procesów biznesowych	401
Aldona Uziębło: Efektywność funkcjonowania organizacji <i>non profit</i> na przykładzie Fundacji Hospicyjnej. Studium przypadku	416
Krzysztof Zymonik: Efektywność działań w zakresie odpowiedzialności za bezpieczeństwo produktu.....	432
Zofia Zymonik: Koszty jakości jako miara efektywności działań w przedsiębiorstwie	440
Beata Zyznarska-Dworczak: Możliwości wykorzystania benchmarkingu do obiektywnej oceny efektywności procesów i przedsięwzięć rozwojowych w działalności gospodarczej	448

Summaries

Piotr Bartkowiak, Przemysław Niewiadomski: Effective management of family business – competence challenges of succession.....	24
Tomasz Bieliński: Educational policy regarding preferred fields of tertiary education and its impact on the most innovative sectors of economy.....	34
Agnieszka Bukowska-Piestrzyńska: The customer service system as a competitive factor (on the example of a dentist's surgery).....	52
Piotr Chojnacki: Problems of sustainable development in Poland in the context of resources effective using	63
Filip Chybalski: Rationality in pension decisions. Some theoretical considerations.....	75
Agnieszka Dejnaka: Innowacyjne metody kreowania marki na rynku a ich efektywność	85
Wojciech Dyduch: Contemporary dilemmas in the management of organizational performance measurement.....	95
Adam Dzikowski: Qualitative methods in knowledge management and intellectual capital assessment	109
Bartłomiej J. Gabryś: Methodology of performance measurement in entrepreneurial organizations: introduction.....	117
Katarzyna Gajek, Wojciech Idzikowski: Company University – conception of complex training offer of intellectual capital improvement in contemporary organisation	125
Beata Glinkowska: Employee competencies and organizational effectiveness	133
Barbara Kamińska: Determinants of knowledge management in small and medium-sized enterprises	147
Alicja Karaś-Doniec: Effects of activity of performing arts in local economy. Organizational and economic aspects.....	165
Janusz Kornecki: Effectiveness of pro-innovation services provided within the systemic project carried out by the Polish Agency for Enterprise Development	176
Magdalena Kozera: Intellectual capital in agriculture – to understand, measure and use	187
Grażyna Kozuń-Cieślak: Efficiency of public expenditure on health care in the European Union countries	201
Stanisław Lewiński vel Iwański, Monika Kotowska: Single European Market and Polish business development opportunities	210
Gabriel Łasiński, Piotr Głowicki: Methodological and organizational aspects of group work in organizations.....	220
Magdalena Majowska: Towards maximizing the effectiveness of the organization – universalistic, contingency and institutional perspective	231

Anna Matras-Bolibok: Effectiveness of collaboration of enterprises in the range of innovation activity	240
Aneta Michalak: Effectiveness as a criterion of choosing financing models of development investment in mining	260
Adam Nalepka: Results of community real estate management and opportunities of their increase	276
Grażyna Osbert-Pociecha: Limitation of complexity as condition of firm's efficiency	292
Marzena Papiernik-Wojdera: The concept of sustainable growth and enterprises efficiency management	304
Witold Rekuć, Leopold Szczurowski: Business process flexibility as an organization adaptability factor	312
Elżbieta Skrzypek: Role of economic efficiency in shaping business success	325
Halina Sobocka-Szczapa: Efficiency of active labor market programs	340
Henryk Sobolewski: Selected structural aspects of ownership allocation in companies undergoing privatisation	355
Janusz Strużyna: Effectiveness of evolving organization	365
Elżbieta Izabela Szczepankiewicz: The Intellectual Capital Statement as a tool for measuring, reporting and improving of intellectual capital in a knowledge-based organization	387
Leopold Szczurowski, Witold Rekuć: Efficiency aspects of the scientific activity evaluation system of the university organizational unit	400
Ewa Szkic-Czech: Outsourcing of socio-economic information as a factor affecting the efficiency of business processes	415
Aldona Uziębło: Effectiveness of functioning of non-profit organization on the example of the Hospice Foundation. Case study	431
Krzysztof Zymonik: Effectiveness of actions in terms of product safety liability	439
Zofia Zymonik: Quality costs as measure of effectiveness of actions in enterprise	447
Beata Zyznarska-Dworczak: Possibilities of benchmarking using for the objective evaluation of the effectiveness of processes and projects in business	455

Stanisław Lewiński vel Iwański

Politechnika Wroclawska

Monika Kotowska

Uniwersytet Wroclawski

WSPÓLNY RYNEK EUROPEJSKI A MOŻLIWOŚCI ROZWOJOWE POLSKICH PRZEDSIĘBIORSTW*

Streszczenie: Powszechnie mocno akcentowane są ogólne korzyści, jakie przyniosło Polsce przystąpienie do Unii Europejskiej. Nie negując tego faktu, nie można zapominać o niejednoznacznym wpływie członkostwa we wspólnym rynku europejskim na działalność polskich przedsiębiorstw. Przystąpienie do Unii Europejskiej przyniosło wiele korzyści, w tym różne formy finansowego wsparcia bezpośredniego i pośredniego polskiej gospodarki. Jednocześnie też po 1 maja 2004 r. nastąpiło otwarcie polskiego rynku na znaczące umiędzynarodowienie, w tym w zakresie wymiany handlowej i zwiększenia zakresu konkurencji. W niniejszej pracy omówiono wpływ, jaki miało rozszerzenie strefy wspólnego rynku na efektywność gospodarowania i możliwości rozwojowe polskich przedsiębiorstw.

Słowa kluczowe: jednolity rynek, możliwości rozwojowe przedsiębiorstw.

1. Wstęp

Wpływ Unii Europejskiej na polską gospodarkę w zasadzie występuje od momentu, w którym polskie przedsiębiorstwa rozpoczęły wymianę gospodarczą z krajami zachodnimi. Przy czym wpływ ten jest rozpatrywany niejednokrotnie na różnych płaszczyznach. W tej pracy omówione zostanie oddziaływanie Jednolitego Rynku Europejskiego na polską gospodarkę w kontekście możliwości rozwojowych polskich przedsiębiorstw, mierzonych dynamiką i potencjałem wzrostu wartości rynkowej wybranej (reprezentatywnej) grupy firm.

Wskazany wpływ zostanie przedstawiony na gruncie regulacji określających podstawy prawne funkcjonowania Polski w Unii Europejskiej. W kontekście analizy prawnej zaprezentowane zostaną również wyniki badań dotyczących dynamiki wzrostu wartości polskich przedsiębiorstw uczestniczących w europejskiej wymianie gospodarczej. Omawiane rezultaty będą dotyczyć zarówno okresu przedakcesyjnego, jak i poakcesyjnego do Unii Europejskiej.

* Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

2. Podstawy prawne funkcjonowania Polski w Unii Europejskiej

O Unii Europejskiej możemy śmiało powiedzieć, że nie jest ona państwem ani tworem podobnym do państwa. Składa się z państw członkowskich i to one przekazują jej przysługujące im kompetencje w określonych traktatami sprawach. W rozwoju Unii obserwuje się dużą dynamikę, ale opiera się ona na kolejnych traktatach będących wyrazem woli tworzących ją państw, woli legitymowanej w sposób demokratyczny i mającej swoje źródło w woli obywateli poszczególnych państw. Proces kształtowania tej woli wyznacza prawo konstytucyjne poszczególnych państw, które determinuje zasady udziału ich przedstawicieli w pracach na rzecz integracji i określa zakres ich pełnomocnictw. Ani prawo pierwotne, ani prawo wtórne Unii Europejskiej nie obejmuje swoim zakresem całokształtu stosunków społecznych, a jedynie te dziedziny, które zdecydowali się poddać jego regulacji członkowie Unii [Banaszak 2007, s. 39].

Państwa należąc do Unii Europejskiej zachowują swoją suwerenność, a „wieloszczeblowy i wielopoziomowy charakter Unii stwarza dużą elastyczność. Uczestnictwo w politykach Unii Europejskiej jest różne w zależności od ich natury i od samych państw członkowskich. Porozumienie z Schengen, strefa euro czy Unia Zachodnioeuropejska nie obejmują tych samych państw. Podobnie niektóre państwa są neutralne, a inne należą do NATO. [...] odrzucenie jednej z polityk Unii Europejskiej nie oznacza odrzucenia całego procesu” [Missir di Lusignano 2000, s. 39].

Prawa Unii Europejskiej (około 15 000 aktów prawotwórczych rocznie) nie można rozpatrywać w izolacji od prawa wewnętrznego krajów należących do Unii Europejskiej. Jest ono tworzone przez reprezentantów poszczególnych państw członkowskich legitymowanych na podstawie obowiązujących w nich konstytucji.

Należy także pamiętać, że konieczność harmonizacji prawa wewnętrznego z prawem unijnym nie oznacza bynajmniej nakazu uchwalania wielu aktów prawa wewnętrznego w celu jego dostosowania do prawa Unii Europejskiej. Skala tego zjawiska jest szczególnie duża wśród państw, które weszły do UE w 2004 r. [Banaszak 2007, s. 39].

Przykładem harmonizacji stosowania przepisów unijnych w systemie prawa wewnętrznego są regulacje prawne odnoszące się do swobody gospodarczej przedsiębiorstw działających w Unii Europejskiej.

Prawo wspólnotowe nie posługuje się, znanym polskiej regulacji prawnej, pojęciem działalności gospodarczej, natomiast używa pojęcia swobody przedsiębiorczości na określenie jednej z zasad wiodących rynku wspólnego, w myśl szeroko rozumianej zasady wolności gospodarczej, która leży u podstaw integracji europejskiej. Swoboda przedsiębiorczości w tym ujęciu ma za zadanie zagwarantować nieskrępowaną możliwość wyboru miejsca prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium Unii Europejskiej przez osoby fizyczne oraz przedsiębiorstwa. Swobodę tę precyzyjnie reguluje w art. 49–54 Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), nadając jej jednocześnie specyficzny charakter, ponieważ art. 26 ust. 2

TFUE *expressis verbis* jej nie wymienia¹. W myśl artykułu 49 (TFUE) „Ograniczenia swobody przedsiębiorczości obywateli jednego Państwa Członkowskiego na terytorium innego Państwa Członkowskiego są zakazane [...]. Zakaz ten obejmuje również ograniczenia w tworzeniu agencji, oddziałów lub filii przez obywateli danego Państwa Członkowskiego, ustanowionych na terytorium innego Państwa Członkowskiego”.

Swoboda prowadzenia działalności gospodarczej obejmuje prawo jej prowadzenia zarówno w formach osobowych, jak i poprzez struktury natury korporacyjnej (np. spółki lub spółdzielnie). Uprawnienia te muszą być jednak wykonywane z „zachowaniem warunków ustalonych w prawodawstwie kraju, w którym działalność jest podejmowana” oraz z zastrzeżeniem przepisów szczególnych zawartych w samym Traktacie.

3. Umiejdzynarodowienie i europeizacja gospodarki państw Unii Europejskiej

Jak wskazano w poprzednim rozdziale, przedsiębiorstwom Unii Europejskiej gwarantowany jest duży zakres swobody zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej na obszarze Wspólnoty. Implikuje to *de facto* znaczne możliwości prowadzenia przez unijne korporacje wielu przedstawicielstw i filii na obszarze wspólnego rynku europejskiego.

Jednakże korporacje z Unii Europejskiej (podobnie jak firmy z sektora MSP) w istotny sposób kształtują nie tylko gospodarkę wewnątrzspółnotową, ale także międzynarodową. Duże przedsiębiorstwa unijne stanowią 52% ogółu transnarodowych korporacji gospodarki światowej. Szacuje się, że na świecie działa około 82 tys. korporacji transnarodowych, wśród których 43 tys. to przedsiębiorstwa pochodzące z krajów UE-27 [Miroux i in. 2009, s. 22].

Z kolei firmy MSP² z Unii Europejskiej, których jest blisko 20 mln³ [Audretsch 2009, s. 5], są także aktywne poza swoim krajem macierzystym. Szacuje się, że przedsiębiorstwa działające *stricte* za granicą (prowadzące inwestycje zagraniczne) stanowią aż ok. 47% grupy MSP [European Commission Directorate-General... 2007, s. 14–15]. Przy czym w ujęciu wyłącznie eksportowym (pomijając kwestie bezpośrednich inwestycji zagranicznych) na poziomie od 66% do nawet 97% kształtuje się odsetek firm eksportujących z poszczególnych branż gospodarki unijnej. Tutaj, jak wskazano powyżej, głównym odbiorcą jest nabywca wewnątrzspółnotowy.

Jak widać z powyższego, jednolity rynek unijny jest to rynek, w którym znaczącą rolę odgrywa wymiana międzynarodowa pomiędzy krajami UE, jak i spoza Unii. Od roku 2004 Polska stała się pełnoprawnym uczestnikiem tego rynku. Otworzyła

¹ Doradztwo Prawne dla Przedsiębiorców Lexplay, <http://lexplay.pl>.

² Małe Średnie Przedsiębiorstwa.

³ Dane dotyczą przedsiębiorstw niefinansowych.

się wówczas możliwość dla polskich przedsiębiorców prowadzenia działalności na równych zasadach, jak w krajach zachodnich, jak też rozszerzył się krąg potencjalnych konkurentów na rynku krajowym. Albowiem (zgodnie ze wskazanymi powyżej zasadami wspólnego rynku) firmy z innych państw członkowskich mogą na tych samych zasadach niedyskryminacyjnych oferować swoje produkty na polskim rynku, jak również zakładać filie w Polsce. W tym ujęciu przystąpienie Polski do Jednolitego Rynku Europejskiego miało zarówno dobre, jak i złe strony dla przedsiębiorstw krajowych. Te bardziej rozwinięte, posiadające większe rezerwy kapitałowe, nowszą technologię produkcji i świadczenia usług, uzyskały po 1 maja 2004 dogodniejszy dostęp do rynków zachodnioeuropejskich, a na rynku krajowym mogły bez większych trudności stawić czoło konkurencji z Zachodu.

Z kolei firmy słabiej rozwinięte lub posiadające przestarzałą technologię często musiały ograniczyć zakres swojej działalności lub nawet ją zakończyć wobec braku realnej możliwości konkurowania z firmami z innych państw członkowskich.

W literaturze i badaniach przedmiotu wskazuje się często, że akcesja do Unii Europejskiej nie miała jednoznacznie pozytywnego wpływu na efektywność gospodarowania polskich przedsiębiorstw.

Dla przykładu, Z. Wysokińska i J. Witkowska [2010, s. 141–144], analizując wskaźnik ujawnionej przewagi konkurencyjnej RCA (*Revealed Comparative Advantage*) [Olczyk 2008, s. 61], przedstawiają, że w okresie 1995–2005 polskie firmy dla towarów bazujących na technologiach i innowacjach osiągały wyraźną przewagę konkurencyjną na rynku europejskim (zgodnie z wyposażeniem w czynniki wytwórcze). Z kolei począwszy od roku 2006 do 2008 przewaga ta została utracona (poziom wskaźnika RCA uległ regresowi poniżej 1).

W omawianej analizie autorki przedstawiają jednocześnie, że w całym analizowanym okresie (1995–2008) polskie firmy notowały przewagę konkurencyjną dla towarów bazujących na surowcach.

Powyższe analizy wskazują na co najmniej zastanawiający regres pozycji konkurencyjnej polskich przedsiębiorstw na Jednolitym Rynku Europejskim po roku 2007, kiedy to Polska pomimo powszechnie panującego kryzysu gospodarczego notowała dodatni wzrost gospodarczy. Czynnikiem, który na pewno może mieć wpływ na taki stan rzeczy, jest istnienie spowolnienia w zakresie przejścia polskiej gospodarki od etapu imitacji do etapu innowacji. Przy czym należy zaznaczyć, że skala opóźnień we wskazanym zakresie jest ogromna, o czym świadczy chociażby niemal dziesięciokrotnie niższy poziom współczynnika innowacyjności polskiej gospodarki względem średniej państw OECD [Maastricht Economic and social Research and training centre... 2010].

4. Dynamika zmian wartości polskich przedsiębiorstw

W kontekście wpływu przystąpienia Polski do Unii Europejskiej przeprowadzono analizy efektywności gospodarowania i możliwości rozwojowych polskich przedsiębiorstw w okresie przedakcesyjnym, lata 2001–2003, jak też poakcesyjnym, lata 2004–2010.

W ramach badań przeprowadzono weryfikację zmian dynamiki wzrostu wartości rynkowej polskich firm w okresie 2001–2010. Badaną grupą było 100 niefinansowych spółek notowanych na polskiej Giełdzie Papierów Wartościowych. Analizowana próba badawcza to ponad połowa przedsiębiorstw, które notowane są na giełdzie od roku 2001, a obecnie blisko jedna czwarta wszystkich spółek na GPW (notowanych w systemie ciągłym). Przeprowadzone analizy oparte są na badaniach sprawozdań finansowych oraz na notowaniach rynkowych wskazanych spółek⁴.

4.1. Metody pracy badawczej

W analizie wykorzystano formułę rynkowej wartości dodanej (*Market Value Added* – MVA) jako miarę wartości analizowanych przedsiębiorstw. Miara ta przedstawia nadwyżkę wartości rynkowej przedsiębiorstw nad kwotą zainwestowanego kapitału. Zastosowaną miarę MA najlepiej opisuje poniższy wzór [Suszyński (red.) 2007, s. 156]:

$$MVA_E = MV_E - IE = pN - IE, \quad (1)$$

gdzie: MVA_E – rynkowa wartość dodana dla akcjonariuszy (kapitału własnego),

MV_E – wartość rynkowa kapitału własnego,

IE – wartość zainwestowanego w spółkę kapitału własnego,

p – bieżący kurs akcji,

N – liczba akcji.

Wykorzystując przedstawioną powyżej miarę MVA, dla każdej z analizowanych spółek dokonano wyliczenia rynkowej wartości dodanej oraz przeprowadzono zbiorcze badania dynamiki zmian wartości przedsiębiorstw w okresie 2001–2010. Agregacja wyników (otrzymanych dla poszczególnych spółek) polegała na wyliczeniu skumulowanej wartości rynkowej dla wszystkich spółek z badanej próby. Szczegółowe wyniki prezentowane są w kolejnym podrozdziale.

4.2. Wyniki analizy zmian rynkowej wartości 100 spółek giełdowych

Jak wskazano powyżej, na potrzeby tej pracy przeprowadzono zbiorcze analizy dla polskich 100 spółek giełdowych. Szczegółowe wyniki przedstawia tab. 1.

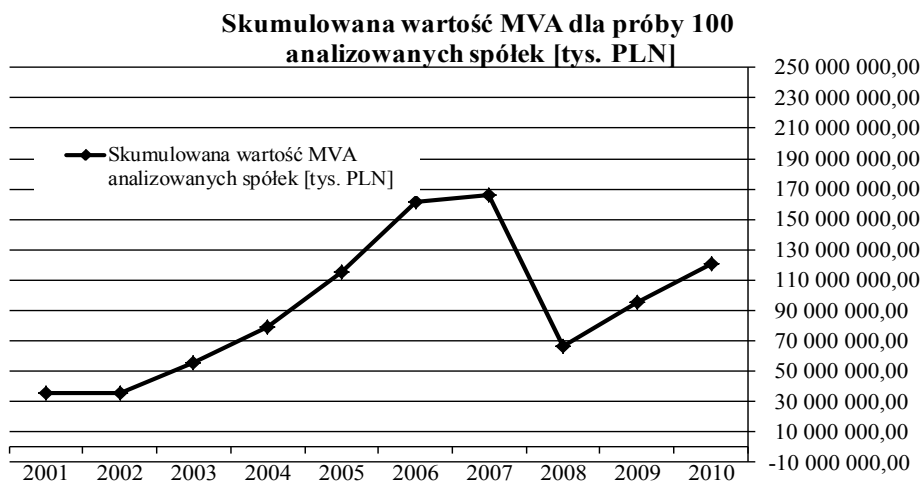
Dane tabelaryczne nie odzwierciedlają wystarczająco wyraźnie zidentyfikowanego charakteru zmian skumulowanej wartości rynkowej analizowanych spółek giełdowych. Ze względu na powyższe otrzymane rezultaty przedstawiono na rysunkach 1 i 2.

⁴ Źródło danych finansowych: Witryna internetowa Giełdy Papierów Wartościowych – <http://www.gpw.pl/>.

Tabela 1. Zmiany skumulowanej wartości rynkowej grupy 100 spółek giełdowych

	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003	2002	2001
Skumulowana wartość MVA analizowanych spółek (mld PLN)	120,34	95,66	66,32	165,69	161,91	114,94	79,24	55,73	35,88	35,45
Dynamika zmian skumulowanej wartości MVA	25,80%	44,24%	-59,97%	2,33%	40,87%	45,05%	42,18%	55,33%	1,21%	0,00%

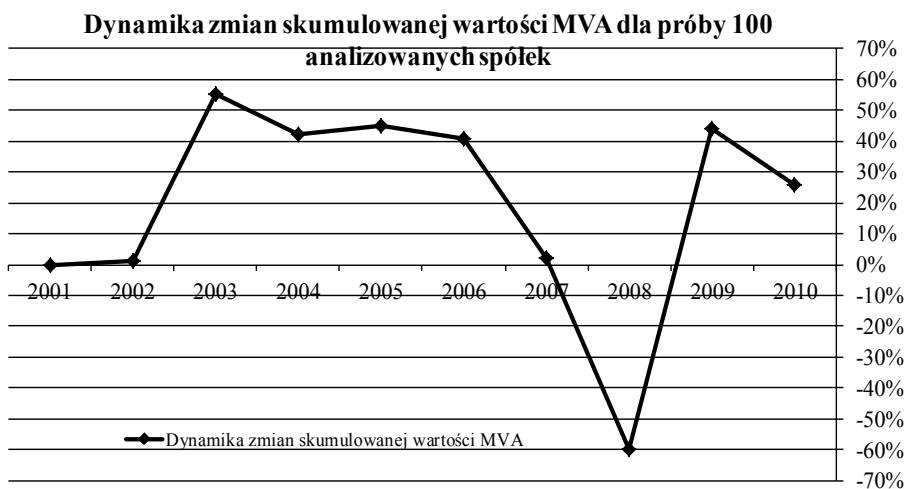
Źródło: opracowanie własne.

Rys. 1. Skumulowana wartość rynkowa 100 spółek giełdowych

Źródło: opracowanie własne.

Analizując wyłącznie samą wartość rynkową ocenianych spółek, można zauważyć, że w latach 2003–2007 następował stały wzrost wyceny przedsiębiorstw. Jedyne w roku 2007 można zauważyć lekkie spowolnienie przyrostu wartości rynkowej. Taki stan rzeczy może wskazywać, że przystąpienie do Unii Europejskiej i tym samym do Jednolitego Rynku Europejskiego nie miało znaczącego wpływu na polską gospodarkę. Wzrost wartości spółek był obserwowany zarówno w okresie przedakcesyjnym, jak i poakcesyjnym, bez zauważalnych wyraźnych różnic.

Jedynie w roku 2008 nastąpił znaczący spadek wartości polskich spółek. Wiązać się to może z negatywnymi skutkami trwającego wówczas światowego kryzysu finansowego. Zjawisko to nie wydaje się niczym szczególnym, zwłaszcza w kontekście ogólnoświatowych problemów różnych firm i korporacji. Jedyne zadziwiające może się wydawać tak znaczące obniżenie wartości polskich spółek, jeżeli porównamy to z danymi nt. zmian PKB, które wskazują, że w Polsce na koniec 2008 r. noto-

Rys. 2. Dynamika zmian skumulowanej wartości rynkowej

Źródło: opracowanie własne.

wano dodatni przyrost gospodarczy⁵. Szczególnie jest to zadziwiające, gdy zestawia się to ze zwiększoną konsumpcją indywidualną we wskazanym roku.

W odróżnieniu od wyników ujmowanych w wartościach całkowitych, analiza dynamiki zmian skumulowanej wartości rynkowej przedstawia nieco inny charakter analizowanego zjawiska.

Jeżeli skupić się na samej dynamice zmian wartości rynkowej omawianej grupy polskich spółek giełdowych, to zauważyć można istotne różnice pomiędzy okresem przed- i poakcesyjnym. Mianowicie dla lat 2001–2003 zauważalny był stały wzrost dynamiki zwiększania się wyceny analizowanych przedsiębiorstw. Z kolei od roku 2004 do 2006 notowane było nieznacznie zmniejszenie dynamiki przyrostu wartości rynkowej omawianych spółek, które od roku 2007 aż po rok 2008 przerodziło się w tempo obniżania się ich wyceny. Dopiero od roku 2009 nastąpiła ponowna fala przyrostu i odbudowy wartości spółek (co też jest zgodne z tendencjami ogólnosiątkowymi związanymi z kryzysem finansowym i wychodzeniem z niego gospodarek narodowych).

Prezentowane wyniki dynamiki zmian wartości spółek giełdowych wydają się potwierdzać nieco negatywny wpływ przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. O ile bowiem analizowane przedsiębiorstwa do roku 2003 notowały wzrost dynamiki przyrostu ich wartości, to już od 2004 (roku akcesji) dynamika ta uległa znacznemu spowolnieniu, a nawet można powiedzieć – pewnej stagnacji. Jednak nie można stwierdzać, że przystąpienie do Wspólnoty Europejskiej miało definitywnie niekorzystny wpływ na polskie przedsiębiorstwa. Pomimo spowolnienia ich wzrostu, to jednak nie

⁵ Dane Głównego Urzędu Statystycznego przedstawiające zmianę PKP w roku 2008 względem roku 2007, http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1338_PLK_HTML.htm.

można stwierdzać, iż było to znaczne spowolnienie i spowodowało zmniejszenie się wartości analizowanych spółek. Jak widać z rysunków 1 i 2, polskie przedsiębiorstwa w ujęciu skumulowanym w latach 2004–2006 notowały wzrost swojej wyceny rynkowej. Zmniejszenie dynamiki tego wzrostu może być związane raczej z wolniejszą niż oczekiwano absorpcją środków unijnych (fundusze strukturalne dla przedsiębiorców) oraz z niekorzystnym oddziaływaniem umacniającego się złotego w analizowanym okresie. Nie bez znaczenia są też (wskazane w poprzednim rozdziale) różnice w potencjale innowacyjności pomiędzy polskimi a zachodnimi spółkami.

5. Wnioski końcowe

Przyczyn zmian w dynamice wzrostu rynkowej wartości analizowanych spółek można doszukiwać się również w innych obszarach niż tylko we wskazanych w tym referacie. Niemniej jednak za najważniejszy czynnik (ogólny) można uznać samo wstąpienia Polski do Unii Europejskiej.

Nawet jeśli momentami wpływ ten jest odrobinę negatywny i w większym stopniu wiąże rynek Polski z Jednolitym Rynkiem Europejskim (czego przykładem były zdecydowanie zaniżone wyceny polskich spółek w roku 2008), to jednak akcesja do tego rynku przynosi polskiej gospodarce więcej korzyści niż strat. Warto w tym miejscu wskazać również na czynniki wprost niewycenialne, takie jak choćby mechanizmy „równania do góry”. Mechanizmy te działają na zasadzie naśladownictwa: jeżeli na rynku polskim zaczynają działać firmy z Zachodu oferujące nowe, lepsze standardy zatrudnienia oraz świadczenia usług, to polskie przedsiębiorstwa (a przynajmniej ich znaczna część) będą przyjmować te standardy, by utrzymać się na rynku i dalej się rozwijać. Także zwiększona konkurencja na wspólnym rynku europejskim (jako kolejny czynnik niewycenialny) będzie wymuszać na polskich spółkach zwiększenie działań, które będą prowadziły je do specyficznego wyróżniania się, w tym poprzez znaczące innowacje.

Literatura

- Audretsch D., van der Horst R., Kwaak T., Thurik R., *First Section of the Annual Report on EU Small and Medium-Sized Enterprises*, EIM, Zoetermeer, 2009.
- Banaszak B., *Porównawcze prawo konstytucyjne współczesnych państw demokratycznych*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2007.
- European Commission Directorate-General for Enterprise and Industry, *Supporting the Internationalisation of SMEs. Final Report of the Expert Group*, 2007.
- Maastricht Economic and social Research and training centre on Innovation and Technology (UNU-MERIT), *European Innovation Scoreboard 2009. Pro Inno European Paper*, „Enterprise and Industry Magazine” 2010.
- Miroux A., Fujita M., Mirza H., Karl J., *World Investment Report 2009. Transnational Corporations, Agricultural Productions and Development*, United Nations Conference On Trade And Development, United Nations Publications, New York and Geneva 2009.
- Missir di Lusignano A., *Członkostwo w Unii Europejskiej a suwerenność narodowa*, [w:] E. Popławska (red.), *Konstytucja dla rozszerzającej się Europy*, Instytut Spraw Publicznych (ISP), Warszawa 2000.
- Olczyk M., *Konkurencyjność, teoria i praktyka. Na przykładzie polskiego eksportu artykułów przemysłowych na unijny rynek w latach 1995–2006*, CeDeWu, Warszawa 2008.

Suszyński C. (red.), *Przedsiębiorstwo, wartość, zarządzanie*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2007.

Wysokińska Z., Witkowska J., *Integracja europejska. Europeizacja polityki ekonomiczno-społecznej w Unii Europejskiej i umiędzynarodowienie rynków nowych krajów członkowskich Europy Środkowej i Wschodniej*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2010.

Witryny internetowe

Dane Głównego Urzędu Statystycznego, www.gus.pl

Doradztwo Prawne dla Przedsiębiorców Lexplay, <http://lexplay.pl>

Witryna internetowa Giełdy Papierów Wartościowych, <http://www.gpw.pl/>

SINGLE EUROPEAN MARKET AND POLISH BUSINESS DEVELOPMENT OPPORTUNITIES

Summary: Benefits from Polish accession to the European Union are commonly firmly stressed. Not negating this fact, we cannot forget about the ambiguous influence of this membership in the Single European Market on the activity of Polish enterprises. The accession to the European Union brought a lot of benefits, including different forms of direct and indirect financial support for Polish economy. At the same time after 1 May 2004 there was the opening of Polish market for the significant internationalization, both in the trade exchange, as well as in the increase of competition. This work discusses an impact of extension of the Single Market on the effectiveness of Polish companies and business development opportunities in Poland.

Keywords: single market, business development opportunities.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

DOLNY
ŚLĄSK

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego